

CRIZA FEMINITĂȚII.
ÎNTRE CULTUL DOAMNEI ȘI RINOCERIZARE

RADU BALTASIU*

ABSTRACT

THE CRISIS OF FEMININITY.
BETWEEN THE CULT OF THE LADY AND RHINOCERIZATION

Society is going through a crisis of the human type, of the anthropos. One of the “most sensitive places” is the woman’s femininity, through statistically identifiable effects in the quality of family life and motherhood. All of this “spills over into demography” which is in its worst crisis since peacetime. What are the indicators of the crisis and the concepts by which we try to analyze it? We introduce the concept of the rhinocerization of femininity – as an element of the wider crisis of the barbarization of society.

Keywords: femininity, womanhood, crisis, anima, animus.

INTRODUCERE STATISTICĂ

1. În 30 de ani de post-comunism, România are aproximativ același număr de locuitori ca în 1938, cu puțin peste 19 milioane¹. Am pierdut pe drum 4 milioane în 30 de ani.

2. Dintre aceștia, în Țară locuiesc doar puțin peste 10 milioane². Ceilalți, până la 9 milioane sunt plecați din Țară, în cea mai mare emigrație în condiții de pace din lume.

* PhD, The European Center for Ethnic Studies (Romanian Academy), e-mail: radu.baltasiu@gmail.com.

¹ *Digi24* (2021), „INS: Îmbătrânirea demografică a populației României continuă să se accentueze”, 30 aug, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/ins-imbattranirea-demografica-a-populatiei-romaniei-continua-sa-se-accentueze-1649915>.

² *Ibidem*.

3. România are, în prezent, cea mai mare scădere demografică pe an din Europa, de 8 ori mai mare decât media europeană! – circa 0,8 % pe an, media europeană fiind de 0,1³.

4. Avem o rată a nupțialității de odată și jumătate mai mică decât Ungaria vecină, de 4,2 ‰ față de 6,9 ‰, și de peste două ori mai mică decât România anului 1964⁴.

5. Cu peste 22 de milioane de avorturi între 1958 și 2017, România are, în prezent, a doua cea mai mare rată a pruncuciderilor din UE, 28 ‰, cu mult peste media europeană de 20 ‰⁵.

6. România se află pe locul doi în Uniunea Europeană în ceea ce privește nașterea nenaturală, prin cezariană, ponderea acesteia ajungând aproape la jumătate în totalul nașterilor, la 44,1 % în 2017, față de 2004 când era de 19 %.⁶ Aceasta expune la riscuri postnatale pe termen mediu și lung, atât mama, cât mai ales copilul. *The Lancet*⁷, într-un studiu din 2018, arăta că mama, dacă va trece cu bine peste rupturile uterine post-cezariene, poate fi afectată endocrin, după cum noul-născut poate intra în lume cu un sistem imunitar mai puțin echipat, predispus la astm și obezitate și, după cum arată unele studii consacrate de psihanaliză, cu un potențial adaptativ social mai scăzut⁸.

7. Indicele alăptării la sân este de două ori mai mic decât media europeană – 12,6 % față de 25 %. Lipsirea pruncului de contactului intim cu mama implică o socializare deficitară, probleme ulterioare comportamentale și de sănătate și pentru copil, dar și pentru mamă: creșterea alăptării la sân ar scădea rata cancerului de sân cu 20 000 de cazuri pe an, conform OMS⁹.

8. Româncele trebuie să trăiască în a treia cea mai violentă percepută familie din Europa, 36 % dintre românii chestionați de Eurobarometrul din 2016 declarând că violența împotriva femeilor este foarte răspândită, iar 48 % destul de răspândită¹⁰.

³ Banca Mondială, „Population growth (annual %) – European Union”, [2022], https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW?locations=EU&name_desc=false.

⁴ Eurostat, „Marriage and divorce statistics [2020]” (2022), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Marriage_and_divorce_statistics. Adevărat, în 2021, rata nupțialității a crescut la 5,2 conform Institutului Național de Statistică, „POP211A – Rata de nupțialitate pe medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe”, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

⁵ *Viața medicală*, „Rata avorturilor din România, dublă față de media europeană” (2019), <https://www.viața-medicală.ro/reuniuni/rata-avorturilor-din-romania-dubla-față-de-media-europeana-17003>, 29 nov.

⁶ Eurostat, „Large differences in share of caesarean births” (2019), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20191217-1>, 17 dec.

⁷ Jane Sandall *et al.* (2018), „Short-term and long-term effects of caesarean section on the health of women and children”, *The Lancet* (2018), octombrie 13, 392 (10155), [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(18\)31930-5/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(18)31930-5/fulltext).

⁸ Stanislav Grof, with Hal Zina Benett (1990).

⁹ *Valahia News*, „Romania Has among Lowest Breastfeeding Rates in Europe” (2022), 9 august, <https://valahia.news/romania-has-one-of-the-lowest-breastfeeding-rates-in-europe/>.

¹⁰ *Libertatea* (2021), „Cifrele rușinii: româncele sunt printre cele mai expuse din Europa la violență domestică și suntem codași la egalitatea de gen”, 8 martie, <https://www.libertatea.ro/stiri/cifrele-rusinii-romancele-sunt-printre-cele-mai-expuse-din-europa-la-violenta-si-suntem-codasi-la-egalitatea-intre-femei-si-barbati-3439947>.

9. Zece la sută din minorii intrați în grija statului din România în 2022 au fost abandonați în primele șase luni al respectivului an. În același timp, autoritățile nu sunt capabile să faciliteze adoptarea acestora, rata adopției fiind de sub 20 % în același an. Astfel, din cei peste 4 000 de copii părăsiți în 2022, doar 791 au fost adoptați în acel an. Situația este de natură să ateste încă o dată, pe lângă blocajul instituțional al statului, criza maternității, a familiei, sub impactul sărăciei extreme, al abuzurilor și inculturii, al problemelor medicale și psiho-sociale¹¹.

România stă bine la două capitole: fericirea personală și nondiscriminarea prin salarizare. Nivelul de fericire personală al femeilor nu este atât de scăzut pe cât ne-am așteptat, situându-se în media UE, imediat înaintea Germaniei – în ceea ce privește satisfacția petrecerii timpului liber. Româncele își acordă o notă imediat sub 7, nu departe de scorul maxim de la nivelul UE, de aproape 8, înregistrat de finlandeze¹². Cu toate acestea, doar 10 % dintre românce au răgaz pentru îngrijirea personală – parte a „fericirii personale”¹³.

În ceea ce privește discriminarea la locul de muncă prin salarizare, nu putem spune că există această problemă – România se află imediat după Luxemburg, mult sub media europeană la acest capitol (3,3 % față de 14,1 % media UE), în sensul că salariile femeilor sunt aproape la același nivel cu cel al bărbaților¹⁴.

Dincolo de aceste excepții, avem o listă de nouă probleme tocmai înșirate, care sunt de natură să ne neliniștească. Acestea sunt definiții pentru feminitate, maternitate și arată că integritatea antroposului feminin de care depinde însăși viața este sub semnul unei mari primejdii.

FEMEIA: ÎNTRE CULTUL DOAMNEI ȘI RINOCERIZAREA FEMINITĂȚII

Femeia poate fi mai mult sau mai puțin feminină. Suprapunerea datului biologic cu conștiința de sine a persoanei alcătuiește, în acest caz, persoana de sex feminin. De această „potrivire” se ocupă ritualurile de trecere, *tradiția*, în toate formele sale, arhaice sau moderne. Femeia este omul a cărei energie dominantă

¹¹ *Newsweek* (2022), „EXCLUSIV 4.000 de copii, abandonați în primele 6 luni ale anului. De cinci ori mai puțini, adoptați”, 17 octombrie, <https://newsweek.ro/social/numarul-copiilor-abandonati-in-romania>.

„O femeie din opt este supusă riscului apariției depresiei postnatale (depresia postpartum), risc crescut pe întreg parcursul primului an de după naștere” – nu e limpede dacă cifra se referă la România sau, în general – sursa: *Arcadia medical* (2017), „Depresia postnatală: cum să o recunoști și să o depășești”, 29 mai, <https://www.arcadiamedical.ro/medinfo/depresia-postnatala-cum-sa-o-recunosti-si-sa-o-depasesti>.

¹² *Eurostat* (2023), „Quality of life indicators – leisure”, octombrie, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=529719>.

¹³ *ProTv* (2015), 9 aprilie, „Studiul care arată că îngrijirea personală nu este importantă pentru românce. Pe ce loc suntem în topul regiunii”, <https://stirileprotv.ro/stiri/social/studiul-care-arata-ca-ingrijirea-personala-nu-este-importanta-pentru-romance-pe-ce-loc-suntem-in-topul-regiunii.html>.

¹⁴ *Ziare.com* (2020), „Cifrele care arată diferența dintre salariile bărbaților și ale femeilor în România. De ce câștigă bărbații mai mult ANALIZĂ”, 9 martie, <https://ziare.com/salariu/diferenta-salarii-intre-femei-si-barbati-1729195>.

este de tip relațional – *anima* (Jung), codificată simbolic în cultul Doamnei (al Fecioarei). Această energie este de tip arhetipal și, deci transistorică. În formă exprimată aceasta se numește *feminitate* – ansamblu de comportamente, atitudini, roluri, gânduri. Ce se întâmplă, însă, când femeia nu mai tinde către propria-i feminitate?

Feminitatea a fost divinizată... până de curând. Până la apariția ideologiei de gen, pentru care determinanta sexuală este un construct social. De la cultul Zeiței Pământului, perechea Gânditorului de la Hamangia, la Fecioara Maria, femeia a avut mereu un loc de cinste în civilizațiile europene. Zămisliitoare și ordonatoare, casa însăși, elementul central al comunității morale alcătuit din ea, ca mamă, și copiii ei. Rostul ei, arăta Mircea Vulcănescu, este acela de receptare și de receptacol, răsfrângere și primire, ea este însăși lumea (*mater*). Dar pentru ca femeia să fie toate acestea¹⁵ și suprema compasiune – *mater dolorosa* (Jung)¹⁶, trebuie să parcurgă un ritual de inițiere în copilărie, să învețe să se cunoască pe sine, să se pună în acord cu propriul arhetip feminin (*anima*)¹⁷, să-și caute și să primească jumătatea, așa încât să se desăvârșească ca om. Dacă dorința de a avea un loc de muncă este din lumea aceasta, imperativul completitudinii este de dincolo de lume. Și aici este marea problemă a ideologiei, pentru că se interpune între lumea de aici și rosturile transcendente ale insului, blocând procesul natural al devenirii persoanei. Așa se explică drama cifrelor invocate la început. Ideologia alienării în masă, a omului de sine însuși, a căpătat proporții de catastrofă. Femeia are dificultăți nu doar cu satisfacția la locul de muncă, ci și în planul de dincolo de lume, al regăsirii menirii ei, al armonizării feminității cu rosturile ei materne, de educator la scara colectivității¹⁸ și al omului: familia se formează tot mai greu și se destramă tot mai ușor, copiii nu se mai nasc, România se deșertifică demografic, *moare*.

Dificultățile nu se referă numai la alegerile individuale, ci și la contextul general al confuziei rolurilor bazale, de bărbat și femeie, la presiunea ideologică și materială asupra familiei. Este ceea ce numim *rinocerizarea feminității* – îndepărtarea omului de sex feminin de rosturile sale, începând cu jocul aparențelor și al atracției, care complică necesar lumea prin cochetărie, arta curtării și a seducției, ajungând la starea sacrificială a mamei – de care nu se preocupă nimeni astăzi!

¹⁵ Mircea Vulcănescu (1996), p. 151.

¹⁶ Vezi Jung (1982), p. 121.

¹⁷ Anima și Animus „sunt pietrele fundamentale ale structurii psihicului, care exced complet limitele conștiinței și, de aceea, niciodată nu pot să devină obiect a cunoașterii directe” (idem, p. 177). „Anima, fiind de gen feminin, este o structură care compensează exclusiv conștiința masculină. La femei, structura compensatoare are caracter masculin și, de aceea, o numim *animus*” (idem, p. 98). Așa cum animus este depozitarul tuturor experiențelor primordiale feminine cu masculinitatea, anima este depozitarul tuturor experiențelor primordiale masculine cu feminitatea.

¹⁸ Pentru cei care „suportă” termenul, funcția educației feminine este și aceea de educator al națiunii, de valorile transmise de ea – dragostea de neam, de patrie – atârând în bună măsură conștiința națională.

Ce este astăzi-ul? Am ajuns, după puțin peste 12 000 mii de ani de civilizație, de la zeița-Pasăre¹⁹ din vremea primei civilizații europene – Cucuteni, apoi Demetra – zămislitoare-a-tot din antichitatea indo-europeană, apoi Maica Domnului – născătoare de Dumnezeu, la femeia eliberată de orice protecție mitologică, entitate statistică care are preponderent un singur drept – acela de a se consuma muncind pentru alții. Dreptul la dăruire i s-a interzis femeii, și, odată cu aceasta, însăși esența sa.

RINOCERIZAREA FEMINITĂȚII – UN SCURT EXCURS TEORETIC

Prin *rinocerizarea feminității* înțelegem procesul de separare a femeii de feminitate și transformarea acesteia într-un vector de importanță strict economică.

Termenul de rinocerizare a feminității poate fi subsumat termenului ionescian mai larg de rinocerizare a societății. Avem în vedere piesa de teatru cu același nume, *Rinocerii*, apărută în Franța în 1959²⁰. Rinocerul este stadiul post-uman al decăderii din condiția de om a insului supus îndochinării și ideologizării excesive. Rinocerul, rinocerizarea și „rinocerita” – maladia rinocerizării, se caracterizează, între altele, prin:

- Caracterul de masă al decăderii din postura de ființă omenească – „Cât vezi cu ochii – nici o ființă omenească” (p. 92) – strada fiind plină de rinoceri (foști oameni).

- Reducerea insului la voința proprie, la *scopul său*. Jean, în curs de rinocerizare – crescându-i pielea groasă de rinocer, cornul, fornăind: „Eu am mereu un scop. Și mă reped spre el” (p. 64)

- Revoluționar prin excelență. Rinocerizatului nu-i mai ajunge la propriu lumea, după cum nici propria piele nu-l mai încapă. „JEAN [în curs de rinocerizare]: Trebuie să ne reconstituim viața din temelii” (p. 66).

- Anarhizarea societății – inclusiv a autorităților.

- Ura funciară față de om, incapacitatea de a suporta dialogul. Orice este etichetat și tratat cu agresivitate, considerat „prejudecată”: „JEAN: Omul... Să nu mai pronunți cuvântul ăsta! Eu n-am prejudecățile tale” (p. 68).

- La origine, rinocerizații erau mai toți *umaniști*, captați cu totul de ideologiile binelui universal.

- Orgolioși, lipsiți de caracter și, chiar cultivați, fără capacitatea de a fi buni ascultători, dar mincinoși și resentimentari, funciar neîncrezători în semeni, obsedați de mode: „BERENGER: Dar era un om de ispravă plin de resentimente...” (p. 86).

- Relativizarea adevărului: „JEAN: (...) Mai slăbește-mă cu morala, ce-i aia morală? Morala trebuie depășită! Morala e antinaturală” (p. 67).

Premisa rinocerizării este eliminarea moralei ca bază a conduitei și recăderea omului în starea sa naturală, care nu i-a fost niciodată proprie, el născându-se în Rai, lângă Dumnezeu, omul nefiind doar animal, natură.

¹⁹ Marija Gimbutas, 1989, p. 87.

²⁰ Eugen Ionesco, „Rhinocéros”, Gallimard, 1959. Poate fi consultată în limba română și aici: *Regizor. Caut piesa „Rinocerii”*, de Eugen Ionesco, <http://www.regizorcautpiesa.ro/piese-de-teatru-online/Rinocerii-2464-1212.html>, de unde vom cita în continuare.

Societatea rinocerizată se multiplică prin *sentimentul banalizării răului*, al obișnuinței cu scăderile descrise: „DAISY (lui Berenger): Nu vedeți că ne-am obișnuit? Nimeni nu se mai miră de turmele de rinoceri care cutreieră-n voie orașul. Oamenii se feresc din calea lor, apoi își reiau plimbarea, fiecare-și vede de treburile lui ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic” (p. 88).

În general, rinocerul feminin post-uman are relativ aceleași trăsături ca și bărbații rinocerizați, cu niște „plusuri” legate de negarea maternității și de disprețul iubirii, cu accente pseudo-compensatorii din zona căutărilor excesiv revoluționare, ale „dreptății absolute”:

„DAISY: Mi-e un pic rușine de ce numești tu iubire. Un sentiment morbid, această mare slăbiciune a bărbatului. Și a femeii.”

„DAISY: Sunt idealistă. Caut dreptatea absolută” (p. 100).

„DAISY: Nu vreau să am copii. Ideea asta mă enervează.

BERENGER: Dar altfel cum vrei să salvăm lumea?

DAISY: Da' de ce s-o salvăm?” (p. 99).

Având în vedere trăsătura intrinsecă a femeii de a fi feminină, sau, cel puțin, tradiția multimilenară a suprapunerii acestora prin *cultură*, discutăm despre un proces iar nu despre faptul separării femeii de propria feminitate. Nu știm cum va arăta lumea odată procesul finalizat, și nici nu știm dacă este posibil.

Azi, femeia este încurajată să devină *indiferentă*, să nu mai *discrimineze*, să nu mai discearnă între sine și lume prin intermediul *rosturilor* sale. Singurul lucru promovat este să fie ea însăși dar fără rosturi, un paradox extrem de costisitor psihologic și social. În felul acesta femeia este încurajată să fie indiferentă față de cum (se) arată, cum se comportă, preocuparea dezirabilă fiind aceea către satisfacția personală ca atare și imediată. Urmarea este tulburarea echilibrului personal între energiile sufletești de tip feminin și masculin, respectiv dintre *anima* și *animus*, dar mai ales al echilibrului interpersonal, între femei și bărbați. Estetic, vorbim despre retragerea frumosului din societate. Femeile se detașează de condiția apariției lor feminine, pe care o consideră o obligație care le răpește din drepturi. Transformările au loc pe multiple planuri: personal, interpersonal, social, economic, cultural.

Femeia detașată de propria feminitate înregistrează efecte de natură bio-socială, între care amintim:

– aspectul persoanei se modifică, aspectul „îngrijit” capătă conotații neutre sau este neglijat, persoana se îmbracă oricum. În general, persoana nu mai ține cont de aspectul fizic, fiind centrată pe „lumea este așa cum o văd eu”, iar nu pe „lumea este funcție de cum mă integrez în ea”. Are loc concentrarea pe viața personală și detașarea de urmările propriilor acte asupra altora, schimbarea paradigmei energiilor sociale individuale de la *grija față de aproapele* la preocuparea pentru *sine*.

– „Mesajul” transmis în spațiul interpersonal se modifică. Persoana își pierde atractivitatea prin prezență – primul lucru remarcat, de regulă, de un bărbat la sexul

opus. Pierderea atracției-prin-prezență își asociază slăbirea inerentă a ritualului de curtare și a stimulentei social general către politețe, gentilețe, în general; comportamentele simbolice scad progresiv până la anulare, cel mai afectat fiind Cultul Doamnei (venerarea femeii-pivot social). Faptele și gesturile, informația circulate în societate se rezumă la cele predominant informaționale și de putere. Slăbirea în planul vizibil a componentei estetice a relațiilor este urmarea erodării în planul invizibil a componentei sufletești (grija de aproapele, capacitatea de experiență a acestuia). În felul acesta relația socială se rezumă la un set de instrucțiuni având ca finalitate activitatea rutinieră/orientată către eficiența contabilă. Viața socială, cu cei doi piloni ai săi: ciclul muncii și ciclul vieții comunionale, rămâne sub expresia sa economic-muncitorească. Cu alte cuvinte, raportul social se transformă în non-raport – însingurare, cu consecințele aferente: depresie, inadaptare socială etc.

– În condițiile în care ritualul de curtare este tulburat ca urmare a dezechilibrului anima-animus, formarea perechii devine dificilă și, în consecință, demografia societății scade, atât cantitativ, prin scăderea numărului de nașteri, cât și calitativ, prin degradarea educației în familie și la școală, prin divorțialitate și violență.

Dar ce înțelegem prin feminitate? Feminitatea este ansamblul psiho-social, biologic și moral care este definitoriu pentru o femeie care își asumă complexul moștenit al Doamnei, de ființă primitoare și pătimitoare, întrupat la nivel maxim de Maica Domnului. Este dimensiunea prin excelență *fixatoare* a umanității care, în același timp, se confundă cu *cultul casei* și, deci, al familiei. În esență, misiunea feminității este dublă: morală și socială, cu tot ce implică acestea din punct de vedere economic, biologic etc. Este principalul factor ordonator al vieții și, în același timp, zămislitoare, dătătoare de viață. Viața se confundă cu feminitatea, atât sub aspect moral, cât și din perspectiva reînnoirii societății.

Marea revoluție creștină prin care a trecut umanitatea, ideea de om, antroposul, arăta Georges DUBY într-o lucrare clasică – *Istoria vieții private*, – a constat în fixarea femeii ca element primordial al solidarității și coeziunii sociale. Valorile fixate astfel erau acelea ale „simplității inimii”, ale disciplinei și ale „austerității sexuale”, în cadrul unei relații conjugale cu totul noi față de lumea antică – limitată la contractul dotei și relativ lipsită de obligații. În Evul Mediu „înțelegerea conjugală” din antichitate devine iubire conjugală centrată pe „devotamentul dezinteresat” și „plin de sensibilitate”, cu o sexualitate „lipsită de impudicitate” (vol. 2, p. 191). Orice încălca principiul „purității feminine” (idem, p. 179) era aspru pedepsit, finalitatea fiind asigurarea ordinii sociale centrate în jurul „ocrotitorului familiei” care era bărbatul, ordine care, la rândul ei, avea ca rost asigurarea resursei de legitimitate și economice a *copilului*. Asigurarea succesului biologic și social al urmașului erau completate, la marile familii nobiliare, de imperativul dăinuirii statului. Copilul, în Evul Mediu, nu se putea arăta oricum în lume, ci doar în cadrul unei ordini anume, care, la rândul ei era centrată pe acest binom: „puritate feminină” – „ocrotitorul familiei”. Orice altă formă de prezentare a feminității, lăsate necontrolate de către diferitele filtre sociale ale sexualității, erau considerate *distrugătoare*, iar din punct de vedere economic și politic, ruinătoare și nelegitime:

„De altfel, impuritatea ca noțiune se aplică mai ales femeii, chiar dacă bărbatul era autorul multor delictе sexuale. Înțelegă ca fiind izvorul și originea dragosteii – demență senzuală distrugătoare – femeia trebuia smulsă cosmosului său, cel puțin, răului, pentru ca să fie trăită cu demnitate o legătură conjugală și maternă plină de duioșie și edificatoare de societate. Astfel, statutul femeii, și al familiei în general, se explică [în Evul Mediu] prin caracterul sacru al trupului și prin exorcizarea simțurilor” (Duby, 1994, p. 195).

Jung, în largile sale exegeze privind feminitatea, sintetizate de discipolii săi în *Aspects of the feminine*, arăta că marea trecere din Antichitate în Evul Mediu creștin a însemnat *îmbisericirea feminității*, momentul în care femeia, din obiect sexual, devine scop al devenirii, odată cu apariția Cultului Doamnei, al cărei prototip este Maica Domnului. Desigur, preocuparea legată de venerarea feminității este de când lumea – cultul Zeiței Pământ, însă niciodată formula de fructificare a puterilor feminine nu a fost mai rafinată logic și mai înălțată moral ca acum. Pentru că odată cu aceasta și energia sexuală masculină, atât de greu de stăpânit altfel, este întoarsă *pozitiv* spre purtător odată ce este *îmbunătățită* de cultul Maicii Domnului atot-prezente, o premieră în istoria umanității, arată Jung, referindu-se la revelația păstorului Hermas²¹ (*op.cit.*, p. 11).

Cultul Doamnei presupune, iată, și o nouă masculinitate – al cărui ideal tip în Evul Mediu occidental a fost cultul cavalerului, ajuns până la noi în mitologia folclorică a lui Făt Frumos. Prin familia creștină, revenind la Duby, de astă dată la altă lucrare – *Evul mediu masculin*, „carnea este deculpabilizată”, relația dintre femeie și bărbat se întemeiază pe consimțământ. Împerecherea scapă prin con-sacrare de păcatul primordial și este ridicată la rang de taină, una dintre cele *șapte taine* – așezate atât la temelie bisericii, cât și a societății. Procesul are loc prin cultul marial (al Sfintei Maria), prin interpretarea mistică a relației *cununate* dintre bărbat și femeie (*op.cit.*, p. 61). Numai așa femeia este revendicată pozitiv pentru sine și pentru societate.

Am pomenit, iată, despre Cultul Doamnei. Dar **ce este Doamna?** Am specificat deja: prototipul ei este Fecioara Maria. Spre deosebire de cultul păgân ancestral al Zeiței Pământ, Doamna este *mater dolorosa* – necondiționat iubitoare, sacrificială, sursa iertării, Biserica însăși, prototip care, astăzi, este în curs de scufundare, cu efectele deja sesizate atât de Jung cât și de Ionesco.

În „Povestea Sfântului Graal. Spada cu băieri ciudate” din „Romanele Mesei Rotunde” ale Evului Mediu secolului al XIII, autorul notează:

²¹ Jung se referă la un document al creștinătății primitive, intitulat „Păstorul lui Herma”, cca 140 d.Hr, o carte scrisă în greacă, care cuprinde revelații și viziuni asociate cu pătrunderea creștinismului în profunzimile mentalului antichității târzii, mărturie a transformării acestuia în ceea ce avea să devină „omul creștin”.

„.... când vrea o femeie să-și pună inima și mintea în joc la viclenie, niciun bărbat nu i s-ar putea împotrivi. Și de aceea a scris Solomon în cartea lui care se cheamă *Pilde*: «Am făcut ocolul lumii și am căutat din răpuzeri: n-am găsit o femeie bună». Chiar în seara în care a scris cugetarea aceasta, a auzit un glas care-i spunea:

– Solomoane, nu disprețui așa femeile. Prima noastră mamă i-a adus mare necaz bărbatului; dar o altă mamă îi va aduce o bucurie mai mare decât i-a fost necazul: și astfel o femeie va îndrepta ceea ce a săvârșit rău o altă femeie. (...) Solomon începu să chibzuiască și să cerceteze de aproape tainele dumnezeiești și Scripturile, în așa fel încât ghici venirea slăvitei Fecioare, care avea să-l nască pe Fiul Domnului.”²²

Feminitatea este, deci, conservatoare și modernizatoare prin imperativul adaptării, acordul fin dintre acestea fiind perturbat astăzi de imixtiunea ideologiei de gen – care separă persoana de arhetipul său sufletesc, în cazul nostru femeia de *anima* și de Cultul Doamnei. Dacă *anima* este complet neînțeleasă – pentru că promotorii ideologiei de gen sunt în mare măsură semidocti, Cultul Doamnei, vectorizat de tradiție și credință, este dat la o parte pentru că vectorii noii ideologii sunt ateii și paricizi, și deci, nu au acces nici *la model*, *la pătimire*, nici *la caracterul de receptacol* al feminității ca născătoare de Dumnezeu.

Intrăm, astfel, în ultimul ciclu privind reprezentarea / autoreprezentarea femeii, care a parcurs mai multe perioade: de la feminitatea venerată în sine (Botticelli, sec. XV), la femeia în familie care poate fi dorită doar de soțul ei (Tițian, sec. XVI), urmată de femeia rușinată de frumusețile ei (Rembrandt – sec. XVII) și până la femeia sexualizată care nu se rușinează de expunerea trupului său (Manet – sec. XX)²³. Astăzi, prea adesea femeia este obiectualizată și valorizată „pe bucăți”, arată Roger Scruton în *Beauty*. Mai înainte de fi rinocerizată, femeia a fost separată de familie și, discriminată astfel, obiectivată „pe părți utile” libertății sale: carieră (prin minte) și sex (părțile atractive ale trupului). Femeia modernă nu e atât independentă, cât desacralizată, arată Scruton. Analizând noile reprezentări artistice, Scruton, arată că pe acest „drum” frumusețea și capacitatea de iubire i-au fost furate (Scruton, 2011, p. 144). Trupul femeiesc, scrie Scruton, când se arată în modernitate, pentru că a „uitat” cum să o facă, se înfățișează „pe bucăți”, și deci nu mai e frumos, este obscen²⁴.

²² „Povestea Sfântului Graal: Spada cu băieri ciudate”, în „Romanele mesei rotunde”, p. 88.

²³ Scruton (2011), vezi capitolul „Art and eros”, pp. 124–138.

²⁴ “Recall the queasy feeling that ensues, when – for whatever reason – you suddenly see a body part where, until that moment, an embodied person had been standing. It is as though the body has, in that instant, become opaque. The free being has disappeared behind his own flesh, which is no longer the person himself but an object, an instrument. When this eclipse of the person – by his body is deliberately produced, we talk of obscenity.” (Scruton, 2011, p. 40)

Sexualitatea feminină era, totuși, până nu demult factor-punte între persoane, presupunând un interes de natură comună. Astăzi, reprezentarea despre sine are în centru, cum am enunțat deja, indiferența. Dacă societatea și femeia se raportau la feminitate, până nu de mult, pe axa divinizare-rușine-expunere, astăzi paradigma s-a schimbat radical: feminitatea nu mai este o miză: a apărut femeia fără feminitate, neinteresată de celălalt, centrată pe un sine care este asexuat nu prin asceză, ci pentru că nu mai este interesată de niciun fel de punte către Celălalt. Ce se întâmplă mai departe este o întreagă discuție, pentru că am fi tentați să spunem că femeia fără feminitate nu reprezintă decât o perpetuă stare de criză. O lume fără iubire: „Iubirea este dorința de frumusețe”, afirma atât de limpede Platon în *Phaidros*²⁵, și cu Platon închidem cercul discuției femeie-feminitate-frumos-adevăr-sănătate-echilibru social.

Cauza slăbirii feminității? Ambele trăsături fundamentale ale feminității, primirea și pătimirea, care se manifestau prin cultul casei, al frumosului, prin inocență și candoare, din care răsar copilăria și o viață socială echilibrată, sunt stocate în credință. Pe măsura slăbirii credinței, energia relațională (*anima*) se retrage din manifestările conștiinței²⁶. Odată cu aceasta, societatea sărăcește: oamenii merg la lucru, „la distracție” și apoi la culcare. Viața socială nu este distracție, ci degajarea atenției spre orice altceva decât lucrurile care sunt axiale.

Pe de altă parte, conceptul de rinocerizare face parte din problematica mai largă a barbarizării societății. Aceasta reprezintă ieșirea comunității din rosturile propriului destin, slăbirea formulei societale a *comunității de destin*²⁷, strânsă în jurul credinței și a neamului și pulverizarea acesteia într-o constelație de interese individualizate. Comunitatea de destin funcționează având ca motor energetic iubirea care, la rândul ei, este sursa frumosului, a esteticului care ridică masele spre idei și adevăr. Deci, odată cu slăbirea credinței apare și despiritualizarea, etajul prin care energiile arhetipale sunt socializate și integrate în personalitate. Termenul de „barbarizare” nu este pe deplin satisfăcător, dacă ținem seama de faptul că popoarele barbare posedau o coerență comunitară puternică. Semibarbaria, termenul eminescian, reprezentând, de fapt, falsificarea fondului sufletesc la care facem referire, ar putea fi mai potrivit: „Cine dintre români are o cultură adevărată acela va fi tot de opinia aceasta și singura sa părere de rău, precum și a noastră, ar fi că nu suntem destul de barbari, având tăria și fecioria de simțiri ale barbariei, ci că avem numai viciile civilizației pe de o parte, numai viciile barbariei pe de altă. «Semibarbari», iată termenul tehnic pentru starea noastră, pe care un istoriograf modern [î] va și întrebuița, cunoscând că această stare e de o sută de ori mai rea decât barbaria, nevorbind de răutatea ei în alăturare cu adevărata civilizație.”²⁸

²⁵ Platon (2011), p. 35 / 237d.

²⁶ Jung, *op.cit.*, p.5

²⁷ Vezi, de pildă, Nae Ionescu (2003), p. 406: „... comunitatea de iubire a Bisericii se acoperă structural și spațial cu comunitatea de destin a nației. Asta e Ortodoxie.”

²⁸ Mihai Eminescu, „Opere”, vol. XII, Editura Academiei, București, 1985, p. 375.

CE ESTE DE FĂCUT?

Foarte pe scurt:

Încetarea propagandei corect-politice, a sexualizării copilului și a defeminizării femeii, la școală, în media.

Demararea unor programe susținute pentru suportul economic și medical al tinerelor familii și al celor monoparentale.

Reinițializarea programelor de orientare în spațiul social pentru fete și băieți în școală prin programe lucrative, tabere școlare, încurajarea grupurilor de socializare nedigitale, „de vârstă”, pentru redescoperirea formelor clasice de socializare, inclusiv a celor pre-maritale.

Susținerea culturală și politică a mesajului care valorizează femeia, feminitatea, maternitatea, viața, copilăria, inocența, candoarea.

Dezvoltarea unor programe de sănătate și educație pentru tinere privind relația cu sexul opus, maternitatea, familia, în termenii responsabilizării față de viață, nu a lichidării acesteia.

Inițierea imediată a unor programe de oprire și de refacere a vitalității demografice a țării: în plan cultural, economic, al sănătății. De la încurajarea nupțialității, a educației pentru viața de familie, cultura alimentației raționale, a relaționării cu tehnica digitală și mass-media a tinerelor mame și a copiilor, până la politici financiare dedicate, dezvoltarea rețelei de maternități și a suportului medical de pentru mama și copil etc.

Pentru a structura toate acestea, considerăm necesară înființarea unui Institut specializat în studii feminine – mama și copilul, carieră, familie și timp liber, așezat sub dubla autoritate a Academiei și Bisericii Ortodoxe Române, care să studieze problematica și să propună *întemeiat* politicile publice necesare.

În esență, demografia unei țări este expresia utilității clasei ei politice pentru propriul popor, măsura în care aceasta îl servește sau se îmbogățește pe seama lui. Nu putem avea vitalitate demografică în absența recâștigării demnității naționale, a casei, a dreptului de a munci și de a fi răsplătit corect în propria țară.

Toate acestea, măcar dacă vor fi demarate, vor conduce la creșterea calității spațiului public – a gradului de sănătate, de civilizație, prin regăsirea frumosului și inocenței, a dăruirii, reprezentate în cel mai înalt grad prin femeie.

BIBLIOGRAFIE

1. *, *Romanele mesei rotunde*, București: Editura Univers, 1976.
2. Gimbutas, Marija (1989). *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în sud-estul European*, Traducere de Sorin Paliga, Prefață și note de Radu Florescu, București: Editura Meridiane.
3. Aries, P., Duby, G. (1994). *Istoria vieții private*, București: Editura Meridiane.
4. Duby, G. (1992). *Evul mediu masculin. Despre dragoste și alte eseuri*, trad. De Constanța și Stelian Oancea, București: Editura Meridiane.
5. Grof, S., Bennett, H. Z. (1990). *The Holotropic Mind. The Three Levels of Human Consciousness and How They Shape Our Lives*, San Francisco: Harper.

6. Ionescu, N. (2003). *Teologia. Integrala publicisticii religioase*, ediție, introducere și note de Dora Mezdrea, Sibiu: Editura Deisis.
7. Jung, C. G. (1982). *Aspects of the Feminine, from the Collected Works of C.G. Jung*, Volumes 6, 7, 9, ii, 10, 17, Bollingen Series XX, translated by R.F.C. Hull, Princeton University Press.
8. Platon (2011). *Phaidros sau Despre frumos: dialog etic*, ebook, București: Editura Humanitas.
9. Scruton, R. (2011). *Beauty. A Very Short Introduction*, Oxford, New York: Oxford University Press.
10. Vulcănescu, M. (1996). *Către ființa spiritualității românești. Dimensiunea românească a existenței*, 3, ediție îngrijită de Marin Diaconu, București: Editura Eminescu.